

BEWAAR HET PAND

UITGAVE TOT BEVORDERING VAN DE HANDHAVING DER OUDE GEREFORMEERDE BEGINSELEN

Meditatie

Door de Geest Gods geleid

“Want zovelen als er door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods”

Rom. 8:14

Wij hebben weer Pinksteren gevierd. Wij hebben herdacht het heilsfeit van de uitstorting van de Heilige Geest. En nu is het werk van de Heilige Geest dat Hij Christus verheerlijkt. Hij brengt het werk van Christus tot Zijn vervulling. Wat Christus voor de Zijnen verworven heeft in de weg van Zijn verzoenend lijden en sterven, dat wordt door de Heilige Geest toegepast, deelachtig gemaakt. Hij vernieuwt zondaarsharten. Hij wederbaart ze. Hij werkt het geloof, waardoor ze aan Christus verbonden worden en uit Christus gaan leven in een leven van heiligmaking. Hij leidt ze in alle waarheid! En zovelen als, zij allen die door de Geest Gods geleid worden, die *zijn* kinderen Gods. Niet: die houden zichzelf ervoor! Niet: die menen, dat ze het zijn! Nee, ze *zijn* het! Zovelen als er door de Geest Gods geleid worden, die *zijn* kinderen Gods. Er is veel namaak. Op allerlei terrein. In de laatste Wereld Oorlog dronken we surrogaatkoffie en surrogaat-thee, en er waren nog veel meer surrogaten.

Het leek wel een beetje op het echte, het smaakte er wel een beetje naar. Maar het was niet echt!

Dat merkten we pas goed toen we weer echte koffie en echte thee konden krijgen en proeven.

Er is veel namaak. Ook in onze tijd. Namaak-goud en namaak-zilver en namaak-diamanten en vul het maar aan. Zou er ook niet veel namaak-vroomheid zijn en namaak-bekering? Heeft de Heere Jezus er niet ernstig voor gewaarschuwd in de gelijkenis

van de zaaier bijvoorbeeld? En worden we in heel Gods Woord niet gewaarschuwd voor zelfbedrog en vermaand tot zelfbeproeving?

Zovelen als er door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods. We merkten al op dat het werk van de Heilige Geest is een zondaar te wederbaren, te vernieuwen, een nieuw hart te geven, een kinderhart. Hij werkt het geloof dat die vernieuwde zondaar aan Christus verbindt om nu ook door dat geloof uit Christus te *leven*, om als een levende rank vruchten te dragen uit de Wijnstok Christus.

De apostel Paulus schrijft in de verzen 12 en 13 (de verzen die aan onze tekst voorafgaan): “Zo dan, broeders, wij zijn schuldenaars niet aan het vlees, om naar het vlees te leven. Want indien gij naar het vlees leeft, zo zult gij sterven; maar indien gij door de Geest de werkingen van het lichaam doodt, zo zult gij leven.” En dan in onze tekst: “want zovelen er door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods!” Zie hier dus de toetssteen! Wie door de Geest Gods geleid wordt, is een kind van God, en die zal dat kindschap Gods in zijn leven dan ook openbaren. En dat zal hierin uitkomen, dat Hij door de Geest de werkingen (uiteeraard de boze, de zondige werkingen) van het lichaam gaat doden. Door het doden van de zonde, door het kruisigen van het vlees, van het zondige bestaan openbaart hij het nieuwe leven en in die weg *zal* hij leven, waarachtig leven, eeuwig leven! Indien gij naar het vlees *leeft*, zo zult gij sterven! Merkweldig! Het vlees zoekt te *leven*, maar dan leven in de zonde, in de vijandschap tegen God, in eigengerechtigheid.... en het houdt niets anders over dan de *dood*!

Maar de Geest zoekt te *doden*, de werkingen van het lichaam in zonde, vijandschap en eigengerechtigheid, en het *leven* groeit en bloeit. Welnu, hoe staat het met ons? Van nature leven we naar het vlees! Dan heeft het vlees (dat is ons verdorven bestaan) het te zeggen. Dan koesteren we de zonde nog in een verkeerde liefde, namelijk in liefde tot het kwaad. En indien gij naar het vlees leeft (dat kan ook zijn: naar het “vrome” vlees) dan zult gij sterven. Dan zijt ge nog dood, en ge gaat naar de dood, en als God het niet verhoedt: naar de eeuwige dood!

Of mogen we door de Geest de werkingen van het lichaam doden? Let wel: niet in eigen kracht! Dan kunnen we nog niet één zonde uit ons leven echt uitbannen. Maar als de Heilige Geest onze Leidsman is geworden, dan zijn we kinderen Gods, dan hebben we een kinderhart ontvangen en kinderliefde, en we gaan in de kracht van de Geest de strijd aanbinden tegen de zonde, tegen alles wat God onteert. We gaan door de Geest de werking van het lichaam doden. Dan leven we, en we gaan leven, en we blijven leven, eeuwig. O ja, het is een leven vol strijd. Want het vlees begeert tegen de Geest en de Geest begeert tegen het vlees. Het is een leven vol strijd. Het is ook een leven vol nederlagen. Nederlagen, omdat we de Geest zo kunnen bedroeven en tegenstaan door een slordig leven, door aan de zonde toe te geven. Maar toch: we mogen dan dagelijks struikelen in vele, we mogen dan in de zonde vallen (en ook een kind van God kan diep vallen!) en wie meent te staan, zie toe, dat hij niet valle!, maar toch: een kind van God kan niet meer in de zonde *leven*! Omdat de liefde Gods in zijn hart is uitgestort is de zonde hem de dood geworden. Want zovelen als er door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods! Denk er over na. Laat het op u inwerken. Bedenk ook dat er veel namaak is.

En bidt:
*o God, indien 't mijzelf beloog,
Och, toon het mij, eer 'k henenga.
Indien mij een valse hoop bedroog,
Och, schud mij wakker uit genâ!
Ontbloot mij gans, al doet het pijn.
Ik wens oprecht, 'k wens echt te zijn.*
Ds. M. Vlietstra

Van de administratie

Aan giften ontvingen we in deze periode f 137,50. Helaas konden we maar 1 nieuwe abonnee inboeken. De volgende keer beter? Hartelijk dank. De betalingen van het abonnementsgeld worden steeds minder, terwijl er toch nog ongeveer 400 lezers moeten betalen. Als u dit leest en u heeft nog niet betaald, neem dan direct, voor u het vergeet, uw acceptgirokaart of uw eigen giro- of bankformulier om als nog aan uw verplichting te voldoen.

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk.
Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren.

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Copie voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar: Ds. A. van Heteren, Voordijk 247, 2992 AL Barendrecht, telefoon 0180-613069.

ADMINISTRATIE:

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 0172-474202, postrek. 70.43.50 t.n.v. de administrateur van "Bewaar het Pand" te Alphen a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar.
Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar.
Advertenties f 0,60 per mm met een kolombreedte van 6 cm.
Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van iedereen die niet op de gebruikelijke manier kan lezen uitgegeven op groot-letter of via de Electronische Postbus. Informatie en opgave: CBB, Christelijk Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

Bij voorbaat dank. Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn. Telefoon: 0172-474202. Postbank": 704350.

Van de redactie

Inhoud

Ds. P. den Butter onderbreekt zijn serie over de brief van de apostel Paulus aan de Filippijzen en zal ter afwisseling een aantal artikelen schrijven over Daniel Rowlands (1713-1790). Ds. H. Polinder schrijft opnieuw over 'Des Christens groot interest' van William Guthrie en Ds. J.H. van Dijk vervolgt zijn serie over "Gaaf de dominee voorbij?". Verder een impressie over de gehouden landelijke ambtsdragersver-

gadering te Amersfoort d.d. 23 mei jl. van de hand van Ds. J.W. Schoonderwoerd, waarin diverse kritische vragen worden verwoord aangaande de inhoud van deze conferentie alsook over de wijze van leiding geven aan deze vergadering. Ds. P. den Butter zal op deze zaken nader ingaan en begint daarmee in deze aflevering van ons blad.

Kinderjack kwijt

Op de laatstgehouden ontmoetingsdag van "Bewaar het Pand" is een blauw gewerkt kinderjack blijven liggen. Zou degene die hiervan weet zich in verbinding willen stellen met onze administrateur dhr. A. Beukers?

AvH

Daniel Rowlands (1713-1790) - 1

Achttiende eeuw

Als we ons - ter onderbreking van de serie over 'Paulus en de Filippijzen' - in een aantal artikelen met Daniel Rowlands gaan bezig houden, verplaatsen we ons in de geest naar Wales, waar deze man predikant was en waar God hem op een uitzonderlijke wijze gebruikt heeft. Vandaar zijn bijnaam 'de apostel van Wales'. Wales is, zoals u wel weet, het meest westelijke deel van het Verenigd Koninkrijk. Het is in zekere zin het meest afgesloten en onbekend gebleven deel van dit Koninkrijk. Behalve dat we ons in de geest naar Wales verplaatsen reizen we ook terug in de tijd, naar de achttiende eeuw. Die eeuw wordt voor wat de kerkgeschiedenis betreft gekenmerkt door een groot verval en dientengevolge ook door grote ingezonkenheid op geestelijk gebied. Maar tegelijk is deze eeuw, zeker wat de Engelssprekende wereld betreft, een tijd geweest van bijzondere werkingen van de Heilige Geest. In die eeuw vonden de grote opwekkingen plaats, de revivals. Daar deelde ook Wales in, zoals we in deze artikelen zullen horen. Het is vanwege deze bijzondere gebeurtenissen, die het gevolg van het werk van de Heilige Geest waren in een tijd van algemeen verval, dat dr. Martyn Lloyd Jones eens zei: 'Wanneer ik ontmoedigd raak en oververmoeid, ga ik zonder mankeren naar de achttiende eeuw terug. Ik heb nooit gemerkt, dat George Whitefield me in de steek laat. Ga naar de achttiende eeuw! Met andere woorden: Lees de geschiedenissen van de grote bewe-

gingen van de Geest die in die eeuw ondervonden werden'. Lloyd Jones acht dat het beste medicijn dat een mens kan innemen. Lettend op de tijd waarin wij leven is er alle aanleiding om de woorden van Lloyd Jones ter harte te nemen en in deze artikelen ook eens terug te gaan naar de achttiende eeuw. Er is veel overeenkomst tussen die eeuw en de onze. Zeker als we letten op de geestelijke gesteldheid onder ons volk en in onze kerken. En ook als we letten op de voortschrijdende verdorvenheid en goddeloosheid.

Hoe zag het er in Wales uit?

Howell Harris, een lekeprediker uit dezelfde tijd als Rowlands, vertelt, dat een algehele zondvloed van vloeken en liegen en spotten en drinken en vechten en spelen het land overspoeld had, zonder dat iemand er iets aan deed om deze stroom te stuiten. Er was nog wel godsdienst en er werden nog wel kerkdiensten gehouden, maar die kerkdiensten waren er alleen op zondagmorgen terwijl na de kerkdienst de rest van de zondag werd doorgebracht op een puur wereldse en goddeloze manier. En wat die kerkdiensten betreft, er werd nauwelijks gepreekt. Het opzeggen of oplezen van de gebeden werd voldoende geacht. Alles was puur vormelijk geworden. En als er nog eens echt gepreekt werd en als Gods Woord verkondigd werd, dan rees al spoedig de vijandschap ook van de zijde van de godsdienst op. Er was overvloedig bewijs voor de stelling dat wanneer de eredienst vormendienst gaat worden en de prediking achtergesteld wordt, de dood over de religie

gekomen is. Valt het moeilijk om in deze situatie, zoals die toen in Wales bestond, een spiegel van onze eigen tijd te zien? Wat gebeurt er met de prediking? Hoeveel liturgische vormen nemen vandaag de overhand in vele kerkdiensten? En gaat het geestelijk gehalte van ons (kerk)volk niet hollen-de achteruit? Nu, alle reden om eens terug te gaan naar de achttiende eeuw. Want temidden van die armoede en ellende in Wales ging God grote dingen doen en daarbij maakte Hij gebruik van o.a. Daniel Rowlands. Moge het overdenken van die daden des Heeren ons moed geven voor onze tijd, zodat we de God van toen zullen aanroepen om ook in onze tijd de kracht van Zijn werk te tonen.

Onbekendheid

Wie was Daniel Rowlands?

De gegevens omtrent hem zijn lange tijd schaars geweest. Dat komt doordat het lang geduurd heeft voordat er een poging gedaan werd om een levensbeschrijving van hem te geven. Zo'n biografie moet eigenlijk korte tijd na iemands sterven geschreven worden en dan bij voorkeur ook nog door iemand die heel goed op de hoogte is geweest van het leven van hem die hij beschrijven wil. Dat is ten aanzien van Rowlands niet gebeurd. Zodoende is er wel wat materiaal verloren gegaan. Daar komt nog bij, dat er weinig van de hand van Rowlands is achter gebleven. Niet meer dan een enkele bundel preken, die vanuit het Welsh in het Engels vertaald is en dan nog niet eens in zulk goed Engels. Rowlands preekte namelijk altijd in het Welsh - de taal die in Wales wordt gesproken - en die taal is zelfs voor Engelsen vrijwel onverstaanbaar. Al met al is het geen wonder dat velen nog nooit van Rowlands hebben gehoord. Laten we dan maar werken met de gegevens die wel bekend zijn. Die zijn overigens voldoende om te zien hoe de Heere Zijn werk doet en hoe Hij daarbij gebruik maakt van de instrumenten die Hij Zelf kiest en toebereidt.

Afkomst en opleiding

Daniel was de tweede zoon van zijn vader, die ook Daniel Rowlands heette en die predikant was in Llangeitho in het westen van Wales. Ook de buurtschappen Llanccwnlle en Llandewibrefi behoorden tot zijn parochie (U ziet aan de zojuist genoemde namen iets van het merkwaardige van de taal van Wales). Daniel sr. toonde weinig of helemaal geen godsvrucht. Het

beste bewijs van zijn geestelijke blindheid is wel, dat hij zijn twee zonen, John de oudste en Daniel de tweede, predikant liet worden toen deze onbekeerd waren en zelfs geen enkel bewijs van ernst in hun leven toonden.

Daniel jr. kende de Heere dus niet. Toch werd hij opgeleid tot predikant in de Church of England. In 1733 - hij was toen nog erg jong - werd hij tot predikant gewijd en werd hij hulpprediker van zijn oudere broer John, die intussen zijn vader was opgevolgd in Llangeitho. Daniel was goed in de klassieke talen, maar van de ware religie had hij geen verstand. Zorg voor en bewogenheid met zielen kende hij niet. In Gods Woord was hij onkundig. In één woord: hij was totaal ongeschikt om predikant te zijn. Op de zondagmorgen deed hij zijn plicht en ging hij voor in de eredienst. De rest van de zondagen bracht hij door met sport en spel en niet zelden eindigde voor hem de zondag terwijl hij dronken was.

Hier zien we het gevaar als mensen predikant worden zonder dat ze weten wat de ware dienst en kennis des Heeren is. In de kerk schijnt het mogelijk te zijn dat iemand Gods volk gaat onderwijzen zonder dat hij zelf bij dat volk behoort. In de wereld zal iemand die zelf geen Frans kent niet snel als docent Frans worden aangesteld. Maar in de kerk kan iemand de opdracht krijgen christenen te onderwijzen zonder zelf van de ware christelijke religie kennis te hebben. Zelf op de grote zaligheid geen acht slaan is een erge zonde. Maar een nog groter kwaad is het als iemand zonder goddelijke roeping en zonder zuivere motieven zich in de ambtelijke dienst indringt. Laten de kerken hier toch toezien!

Maar God had wat anders met Daniel voor. Soms toont Hij Zijn overvloedige genade door een onbekeerde dominee te bekeren. Dat deed Hij in ons land met Abraham Hellenbroek. Dat deed Hij in Wales met Daniel Rowland. Hoe dat toeging?

Bekering

Er was in de buurt een godvruchtige predikant, Griffith Jones geheten. Als hij preekte gingen veel mensen hem horen. Dat wekte de nieuwsgierigheid van Rowlands op. Hij wilde die Jones ook wel eens horen. In de kerk aangekomen zocht hij een plaats recht tegenover de preekstoel en daar stond hij, terwijl op zijn uitdagend gezicht zijn minachting zichtbaar was. Op een gegeven moment onderbrak Jones zijn

preek en begon hij te bidden voor die ijdele jongeman, die daar stond. Jones smeekte de Heere hem in het hart te grijpen en hem tot een instrument in Zijn hand te maken. Dat had een geweldige uitwerking op Rowlands. God had hem in het hart gegrepen en zijn leven omgezet. Hij beleefde diep wat het is om zondaar te zijn en tegen Gods wet overtreden te hebben.

Begrijpelijk, dat vanaf dat moment - het was in 1738 - zijn prediking heel anders werd. Nu zonde en dood en oordeel en hemel en hel realiteiten voor hem waren geworden, sprak hij over die zaken in zijn verkondiging. Met grote ernst. En toen bleek, dat God hem met rijke talenten had begiftigd voor dit werk. De mensen hoorden er van. En ze hoorden er van op. De toeloop tot de kerkdiensten werd groter en groter. De kerkgebouwen waarin hij preekte werden te klein. Mensen moesten soms genoegen nemen met een plaats buiten de kerk. Van alle kanten kwamen ze. En er gebeurden grote dingen. De Heere wrocht mede. De Heilige Geest viel op vele luisteraars. Diep waren de indrukken waaronder ze naar huis gingen. Sommigen werden door schrik en vrees aangegrepen en waanden zich op de rand van de eeuwige dood. Anderen werden luid onder diepe gewetens-overtuigingen. Het leek op de Pinksterdag toen velen verslagen waren in het hart en uitriepen:

Wat moeten we doen?

Wetsprediking

Toch was de inhoud van de prediking van Rowlands in die tijd wel wat eenzijdig. Hij die zelf diep overtuigd was van zijn zonde, legde de wet over zijn gemeente en dan nog wel de wet in zijn veroordelende kracht. In zijn prediking was weinig plaats ingeruimd voor de Heere Jezus. Zodoende verwondde de prediking wel, maar voor het geneesmiddel had Rowlands in die tijd nog weinig oog. Evenwel maakte de Heere van deze prediking gebruik. De akker werd geploegd en gereed gemaakt, zodat straks het zaad van het Evangelie erin zou kunnen vallen.

Zullen we Rowlands veroordelen vanwege deze eenzijdigheid? Om te beginnen moeten we er rekening mee houden, dat hij zelf niet veel meer wist. Hij was gedurende deze tijd zelf verward in een systeem dat enerzijds steun zoekt in Gods genade, maar anderzijds toch ook nog vertrouwt op eigen werken. Daar moest hij nog van af gebracht worden. Anderzijds is dui-

delijk dat het God niet in de weg stond. Dat zag ook Philip Pugh in. Pugh was een Dissenter - een afgescheiden dominee uit de buurt. Toen iemand eens met hem over de prediking van Rowlands sprak, zei Pugh: 'Laat hem begaan. Hij is een instrument waar God gebruik van zal maken om een groot werk in de wereld te doen. Hij zal binnenkort wel anders worden. God zal hem stap voor stap op het rechte pad brengen'. Het kan trouwens geen kwaad als in sommige gemeenten eens een tijdje de wet scherp gepreekt wordt. De wet is in vele plaatsen een vergeten hoofdstuk ge-

worden. In de ook in onze tijd gehouden discussies over de verhouding tussen wet en evangelie en over de volgorde van die twee is toch wel eens over het hoofd gezien dat God meermalen bewezen heeft dat Hij de wetsprediking gebruikt om zondaren op de knieën te brengen om ze zo ontvankelijk te maken voor het Evangelie. Ik ben van mening dat velen een ongegronde vrees hebben voor systematisering in de prediking; een vrees die er niet zelden toe geleid heeft dat de wet nauwelijks meer aan het woord komt in de prediking, zeker niet als kernbron der ellende.

P. den Butter

Des Christens groot interest (12)

Een zaak van het hart

In het slot van het vorige artikel zagen we hoe Guthrie het geloof vooral ziet als een zaak van het hart. Dit neemt niet weg dat kennis van het Woord ook belangrijk is. De Heilige Geest verlicht ook het verstand. Maar de Heilige Geest doet meer. Hij dringt door tot in de binnenste delen van het hart. De Heilige Geest dringt door tot het diepste innerlijk van de mens. In het hart vinden onze overleggingen en onze beslissingen plaats. Het hart is het geestelijk centrum van ons mensen. Wanneer de Heilige Geest het geloof werkt, neemt Hij het hart in door Zijn allesoverwinnende kracht. Dan wordt het hart gericht op de dingen die boven zijn. Wanneer het geloof een zaak van het hart wordt, heb ik geen rust meer totdat de Heilige Geest mij de rust in de Heere Jezus Christus doet vinden. Dan dringt de Heilige Geest door tot in mijn geweten en Hij gaat mij daar overtuigen van mijn zonde om mij uit te drijven naar de Heere Jezus Christus. De Heilige Geest werkt dan zo in mijn hart dat ik met heel mijn innerlijk er van overtuigd wordt dat er maar één weg tot behoud is. Mijn leven wordt beheerst door die ene vraag: hoe zal ik rechtvaardig verschijnen voor God? Wanneer de Heilige Geest mij leidt tot Christus, wordt ook mijn hart vervuld met blijdschap en vrede. Die vrede legt ook beslag op heel mijn leven. Het geloof is een hartelijk geloof dat zich met hart en ziel overgeeft aan Christus om voor Hem te leven.

Geen impulsieve daad

Het geloof is geen impulsieve daad, waar een mens later op terugkomt. Het schijn geloof kan een impulsieve daad

zijn. We zien dat in de gelijkenis van de zaaier. Mensen nemen het Evangelie terstond met blijdschap aan. Mensen kunnen soms enthousiast reageren als ze het Evangelie gehoord hebben. Je zou zeggen dat de blijdschap er van afstraalt. Ze hebben het over de blijdschap van het Evangelie, want Jezus is voor hen gestorven. Maar deze gelijkenis van de zaaier laat zien dat later blijkt dat bij zulke mensen die in het begin zo heel blij waren met het Evangelie, het Woord van God geen wortel geschoten heeft.

Wanneer de verdrukking en de aanvechting komt, is het met hun geloof gedaan. Daar hadden ze niet op gerekend. Het echte geloof kent zelfverloochening. We dragen het kruis achter Christus aan en dat betekent dat de Heilige Geest onze oude natuur hoe langer hoe meer gaat doden. We gaan onze eigen begeerten en verlangens kruisigen en dat is lang niet altijd een zaak van blijdschap in het leven van een gelovige. De weg van de Heere kan zo heel anders zijn dan ik gedacht had. En toch, als de Heilige Geest het geloof werkt, zet Hij door. Hij geeft volharding om te geloven, om jezelf over te geven aan de weg van de Heere, je oude natuur te doden en in een nieuw godzalig leven te wandelen. Het geloof is geen impulsieve daad zodat we in bepaalde noodsituaties tot de Heere roepen en de Heere niet meer nodig hebben als de nood voorbij is. De bijbel laat ons ook zien dat er mensen zijn die geloven omdat ze er beter van werden. Simon de tovenaars zag dat er geld te verdienen viel met het Evangelie en zo ging hij geloven. Het echte geloof ziet niet op deze dingen. Het echte geloof is niet impulsief, maar is bij al de wisselingen constant.

"Eén ding heb ik van de HEERE begeerd en dat zal ik zoeken."

De vastbeslotenheid

Dat het geloof geen impulsieve daad is, komt ook uit in de vastbeslotenheid die eigen is aan het geloof. Wie gelooft, moet tot Christus gaan. Een zondaar die gelooft, kiest niet voor Christus. Hij vlucht tot Christus. Zoals de vier vrienden doen met hun zieke vriend. Wanneer zij door de hoeveelheid mensen niet bij de Heere Jezus Christus kunnen komen, breken ze het dak van het huis open en leggen ze hem voor de Heere Jezus neer. Wie door het geloof tot de Heere Jezus Christus vlucht laat zich niet weerhouden door allerlei belemmeringen en hindernissen. Een ander voorbeeld hiervan is de Kananese vrouw. De Heere wijst haar eerst schijnbaar af. Hij laat haar weten dat Hij alleen gekomen is tot de verloren schapen van het huis Israëls. En zij behoort niet tot het huis van Israël. Maar deze vrouw laat zich niet weerhouden door deze afwijzing. Ze vraagt des te dringender om de hulp van de Heiland. Ze moet Zijn genade ontvangen voor haarzelf en voor haar dochtertje.

Hier ziet u hoe het geloof vastbesloten is om Gods genade te ontvangen. "Deze vastbeslotenheid in de ziel wordt veroorzaakt door de grote nood waarin de mens verkeert, zoals de stokbewaarder. Zij vindt haar oorsprong in het soevereine gebod van God, waardoor de mens tot Christus gaat, en van het goede gerucht over God, dat Hij niemand uitwerpt die door Christus tot Hem komt. God prijst hen die ondanks de grootste moeilijkheden het wagen, zoals de Kananese vrouw." Het geheim van deze vastbeslotenheid is de arm van de Heere, Die de zondaar in het verborgen krachtig tot Christus trekt. Het is de onweerstaanbare kracht van de Heilige Geest, Die de genade van de Heere zo openbaart dat een zondaar alleen rust heeft wanneer hij die vrede en genade mag kennen. Vluchten wij zo tot Christus? Houden we aan bij de Heere? Wat een rijke beloften staan er in het Woord. De Heere geeft Zelf aan om te volharden in het gebed. Zal God dan geen recht doen aan Zijn uitverkorenen die dag en nacht tot Hem bidden? Guthrie besluit zijn weergave van het geloof met de opmerking dat mensen niet te snel moeten denken dat zij geloven. Het geloof is ook beschreven tot ontdekking van hen die menen te geloven, maar die geen geloof heb-

ben. Het geloof is te kennen aan zijn eigen aard en kenmerken. Het schijn-geloof kan er wat van weg hebben, maar het is geen geloof. Het vlucht niet tot Christus met de vastberadenheid die eigen is aan het geloof: "ik laat U niet gaan, tenzij dat Gij mij zegent."

Vereniging met God

Wanneer Guthrie het geloof heeft omschreven, besluit hij met de gevolgen die aan het geloof verbonden zijn. Je zou ook kunnen zeggen dat hij wil laten zien hoe rijk gezegend een zondaar is wanneer hij oprecht gelooft. Want wie gelooft, wordt verenigd met God. Dat houdt in dat een gelovige één is met God. "Zoals een man en vrouw, hoofd en lichaam, wortel en takken niet meer voor twee gehouden worden, maar voor één, zo zijn Christus of God in Christus en de zondaar die Hem door het geloof aangrijpt één." Deze vereniging is niet meer te verbreken. Deze vereniging houdt in dat er een sterke liefde is tussen God en de gelovige. De Heere zal Zijn kind altijd liefhebben. Het is uit liefde, wanneer een gelovige gekastijd en bestraft wordt. De Heere wil alle dingen laten meewerken ten goede. Alle paden des Heeren zijn goedertierenheid. De tweede zegen die er verbonden is aan deze vereniging tussen God en de gelovige is dat de Heere overal bij betrokken is in het leven van de gelovige. God is in Zijn Zoon bewogen met Zijn kinderen. Hij is er met Zijn troost en genade. Hij weet wat het is om te lijden, want in al hun benauwdheid is de Heere Jezus benauwd geweest. En ook bij de gelovige komt de betrokkenheid op de zaak van de Heere. De gelovige wil dienstbaar zijn aan de eer van God en de voortgang van Zijn werk in deze wereld. Alle dingen die de liefde tot Christus in de weg staan, moeten verdwijnen.

Gemeenschap met God

De tweede grote zegen die de Heere geeft in de weg van het geloof, is de gemeenschap met Hem. De gelovigen zijn Zijn volk en behoren Hem geheel toe. Deze gemeenschap betekent dat alles van de Heere ook Zijn volk toebehoort. ze zijn erfgenamen van God. Aan de andere kant behoort alles van de gelovige de Heere toe. De gemeenschap met God komt vooral tot uitdrukking in de vertrouwelijke omgang met de Heere. Een christen mag met vrijmoedigheid toegaan tot de troon der genade. Hij is geen

vreemdeling meer voor God. "De gelovige mag zijn gehele hart openleggen voor God, zoals Hanna deed en al zijn geheimen en aanvechtingen zonder vrees aan Hem voorleggen."

Een christen mag elke dag met al zijn zonden en ongerechtigheden tot de Heere komen en Hem om vergeving, bekering en vrijspraak smeken op grond van de Voorspraak, de Heere Jezus Christus. Een christen mag ook met al zijn dagelijkse zorgen en moeiten tot de troon der genade gaan. De Heere zal ter bekwaamere tijd helpen. Wat heeft een christen zich zelf te beschuldigen dat hij niet meer van

deze gemeenschap met God gelovig gebruik maakt. De Heere zegt immers zelf: Ken Mij in al uw wegen.

Wat is een gelovig mens een rijk gezegend mens. Er is maar één volk dat echt gelukkig is, dat is het volk van de HEERE. Er is maar één mens, die werkelijk gezegend is, dat is een christen.

"Welgelukzalig is een iegelijk die de HEERE vreest". Dan zijn we echt zalig. We zijn niet zalig als we de HEERE niet kennen en vrezen! Dringt dat tot u door? Laat u leiden door het Woord van de Heere tot bekering.

H. Polinder

Gaat de dominee voorbij? (8)

In enkele lijnen heb ik de laatste keer (Bewaar het Pand no. 8 d.d. 16 april 1998) geprobeerd het hoge belang van de prediking aan te geven. De verkondiging van het Woord van God mag en moet gezien worden als één van de mooiste en tegelijk moeilijkste taken, waartoe een predikant zich geroepen behoort te weten. Terecht geeft het klassieke formulier om dienaars des Woords te bevestigen aan deze belangrijkste taak de hoogste prioriteit. Het ambtswerk van een predikant mag veelzijdig heten, maar dit mag nooit en te nimmer ten koste gaan van zijn hoofdtak. Daarom gaat de behandeling van het onderwerp **Predikant en prediking** ons allen aan. Het raakt niet alleen de dienaar van het Woord, maar ook de gemeente, waarin de kerkenraad, m.n. de ouderlingen, een belangrijke sleutelfunctie mag vervullen om voldoende voorwaarden te scheppen, opdat de dominee ook metterdaad de gelegenheid ontvangt om zijn roeping voldoende te kunnen vervullen. Het is immers niet gering wat van hem gevraagd en verwacht wordt? 'Eerstelijk, dat hij des Heeren Woord, door de Schriften der Profeten en Apostelen geopenbaard, grondig en oprechtelijk aan de gemeente zal voordragen en het toeëigenen, zo in het gemeen als in het bijzonder, tot nuttigheid der toehoorders, met onderwijzen, vermanen, vertroosten en bestraffen, naar eens iegelijks behoefte, verkondigende de bekering tot God en de verzoening met Hem door het geloof in Jezus Christus en wederleggende met de Heilige Schrift alle dwalingen en ketterijen, die tegen deze zuivere leer strijden' (vrij weergegeven naar het bevestigingsformulier). Bekende woorden, die wij meer dan eens hoor-

den. Blijvend actuele woorden ook om ons te wachten voor allerlei ontsporingen binnen het kerkelijke leven t.a.v. wat van de predikant en de prediking verwacht mag worden. Bij dit verwachtingspatroon moeten wij ons uitsluitend laten richten door de Schrift. Daarin ligt de eis en de norm vervat, waaraan predikant en gemeente zich hebben te houden met verloochening van eigen (vermeende) inzicht en voorkeur.

Welke eisen moeten gesteld aan de prediking?

Ik had u eerder beloofd hierop terug te komen. Met Gods hulp hoop ik dat zeker te doen, maar allereerst wil ik hierbij toch voorrang geven aan de opmerkingen, die door Ds. M.J.C. Blok zijn gemaakt. Wij zouden het misschien bijna vergeten, dat zijn pen-nenvruchten de directe oorzaak zijn van deze bijdragen over de aansprekende titel **Gaat de dominee voorbij?** Nadat wij naar hem hebben geluisterd en uiteraard de stemmen uit het verleden gehoord, die ook hij steeds laat doorklinken, wil ik, zoals beloofd, daar wat dieper op ingaan. Of beter gezegd: wat breder aandacht voor vragen op een eenvoudige wijze. Dieper klinkt zo pretentief, voor iemand, die voor wat betreft het predikambt zelf nog maar pas 'in de kinderschoenen' staat. Bovendien is het onderwerp over de eisen, die aan de prediking gesteld moeten worden, haast onuitputtelijk, gelet op het vele, dat al in het verleden geschreven is over dit levensbelangrijke onderwerp. Het raakt toch het leven van de kerk? En de nood der kerk, is de nood van de prediking! Wij luisteren dus eerst naar de behartigenswaardige woorden van Ds. Blok.

Duidelijk wordt het daarbij, dat hij zelf eerst geluisterd heeft naar wat er in de gemeente leeft aan gedachten over de prediking. Sommigen, zegt hij, willen een heldere uitleg van de tekst. Hun verwachting is sterk exegetisch gekleurd. Anderen zitten te wachten op een uiteenzetting van de gereformeerde leer. Hun verwachting is dogmatisch getint. Weer anderen willen voortgeholpen worden met praktische richtlijnen en adviezen. Er zijn er die prijs stellen op poëzie in de preek, op een preek met een literaire, artistieke inslag. Je kunt als hoorder gehinderd worden door je eigen verwachting van de preek! Dat gebeurt, als de predikant op een andere manier preekt dan je graag zou willen. Wat verwacht de hoorder eigenlijk van een goede preek en wat is een goede preek?

Wat kunnen wij van deze 'bevindingen' van de schrijver leren? Allereerst dat het goed is om als dienaar van het Woord te weten, wat de gedachten van de gemeenten zijn t.a.v. de prediking? Of is het wellicht van groter belang om ondanks deze wetenschap ons niet in verwarring te laten brengen door wat de gemeente verwacht? Zou het niet vele dienaren van het Woord voor overspanning bewaren door niet altijd krampachtig te willen blijven beantwoorden aan de haast onverzadigbare consumptieve luisterhouding van de gemeente? De één wil dit en de ander weer wat anders horen en ontvangen! Dan wordt het 'voortreffelijk werk' (1 Tim. 3:1) inderdaad een onbegonnen werk. Dit wordt echter niet gezegd om predikheren een zekere immuniteit aan te praten en zij zich bij voorbaat verontschuldigd houden voor een gezonde oordeelsvorming van de gemeente over de rechte bediening van het Woord van God. Wat werd dit al door niemand minder dan Jacobus Koelman aangevoeld. Gelet op de volgende woorden, dat 'veel Leeraren zoo preeken, datse haar meeste tijd met verklaren doorbrengen, hoewel de teksten niet duyster zijn en licht konden geopent worden, maar sy seekender veel toe te zeggen, ende de verkeerde verklaringen te wederleggen, als of dat het werk was, dat daar meest vereyscht wierdt, zoo loopt het uur door en weinig tijds is er voor de toepassing, die het leven van de Predikant moest zijn; voorts zijn de nuttigheden zoo general, datse tot het gemoed niet raken; men preekt zo en past zo toe, dat alle het wel kunnen verdragen; want toch het leven is er uit' (aangehaald door J. Hovius in: 'Het toezicht op de

Dienaren des Woords door de kerkelijke vergadering' 1968). Oude woorden, die ons ook vandaag als dienaren van het Woord tot nadenken mogen stemmen! Plaatsen wij daar woorden tegenover uit onze tijd dan is het evenwicht in de terechte- en onterechte kritiek weer hersteld. Het zijn de woorden van Dr. C. Trimp, die hij schreef in het ambtsdragersblad Dienst in april 1995: 'Er zijn soms mensen in de kerk, die op het praktische, pittige woord zitten te wachten; de uitleg van de tekst interesseert deze mensen nauwelijks. Een dergelijke afwachtende houding is volstrekt onjuist. Op dezelfde wijze zouden er ook predikanten kunnen zijn, die hun kracht zoeken in het pittige werk en kwistig strooien met spitse opmerkingen, braaf gepraat of kloek geroep. Maar waar is het exegetische fundament? De gemeente heeft recht op en behoefte aan 'brood'. Stichtelijke 'tutti frutti' kan dat niet vervangen. Het zijn juist de ouderlingen die op dit punt de wacht bij het niveau moeten betrekken, ongerechtvaardigde verlangens van gemeenteleden moeten weerspreken op het huisbezoek en op de kerkenraadsvergadering de jacht naar het goedkope effect moeten bestrijden bij zichzelf of bij de dominee'. Waarvan akte! Wij vragen ons nogmaals af: aan welke eisen de schriftuurlijk-bevindelijke prediking moet voldoen. Ik zou daarbij kunnen verwijzen naar één van de meditaties, die enkele weken geleden verscheen in Bewaar het Pand van de hand van Ds. M. Vlietstra. Paulus' prediking op de Areopagus. Slaat u hem nog eens op! Wat een prachtige lijnen worden hier

getrokken. Ter toetsing van de prediking, die wij van harte voorstaan binnen onze kerken! Maar ook hier snijdt het mes naar twee kanten. De prediker beproeve zich, maar niet minder de gemeente, die naar hem mag beluisteren. Nu u dit leest, kort na Pinksteren, is het alleszins de moeite waard om de laatste preken, die wij mochten horen, te toetsen aan de Pinksterpreek, die gehouden werd door Petrus. De bijbelse prediking van Gods gericht en genade! Hoe dan? In de ontvouwing van het Woord. De opening van de Schriften. Merken wij het niet steeds op bij de behandeling van al de heilsfeiten? Dat wij ze eerst enigermate kunnen gaan verstaan, wanneer het Woord door de Heilige Geest mag worden geopend om door diezelfde Geest te worden toegepast aan de harten van allen, die zich onder de verkondiging van het tot leven wekkende Woord mogen bevinden. U voelt wel aan: hier moet meer over gezegd. Hier ligt de bron voor onze persoonlijke meditatie. Wie haar kent, komt in het wonder terecht. Het wonder van Gods welbehagen, waarin de Heere het leven schenkt, dat begint met het eenvoudig horen en verstaan. In de zin, zoals Jezus Zelf dat bedoeld heeft. Wie het verstaan mag, gaat er van zingen: *Hoe wonderbaar is Uw getuigenis! Dies zal mijn ziel dat ook getrouw bewaren; Want d'oop'ning van Uw woorden zal gewis, Gelijk een licht, het donker op doen klaren; Zij geeft verstand aan slechten, wien 't gemis Van zulk een glans een eeuw'gen nacht zou baren.*

J.H. van Dijk

Een impressie van de ambtsdragersconferentie te Amersfoort

Op 23 mei j.l. werd in Amersfoort een landelijke voorjaarsconferentie voor ambtsdragers in onze kerken gehouden. Het thema was "ZIJN AMBTS-DRAGERS VANDAAG VOLDOENDE TOEGERUST OM MET DE VRAGEN ROND DE BIJBEL IN DE AMBTELIJKE PRAKTIJK VERANTWOORD OM TE GAAN?" Daarvan is men kennelijk niet overtuigd. Waarom dit een onzekere zaak wordt geacht is uit het thema niet af te leiden. Het zou zowel aan de ambtsdragers van vandaag kunnen liggen als aan de vragen die hun vandaag de dag worden gesteld. Het thema werd ingeleid door dr. B. Loonstra, predikant te

Hoogeveen. Vragen konden worden voorgelegd aan een forum dat was samengesteld uit de inleider, de hoogleraren dr. T.M. Hofman (N.T.), dr. J.W. Maris (dogmatiek) en dr. H.G.L. Peels (O.T.), ds. P. den Butter en de voorzitter van de conferentie, ouderling D. Koole. Het zal de lezers bekend zijn, dat dr. Loonstra een boek geschreven heeft over "De geloofwaardigheid van de Bijbel". Dit boek heeft buiten en binnen onze kerken veel stof doen opwaaien. Het is bepaald niet onweersproken gebleven, ook niet in de boekbesprekingen van De Wekker en Bewaar Het Pand. Men kan zich dan ook afvragen, of dr.

Loonstra de aangewezen man was om de ouderlingen en diakenen toe te rusten door een inleiding over dit thema te houden. Is zijn standpunt inmiddels door onze kerken overgenomen of gelegitimeerd?

Begrijpelijk dat men dan gaat denken dat het organiserend comité eigenlijk het standpunt van dr. Loonstra bespreekbaar wilde maken op de conferentie. Niet door openlijk zijn boek in bespreking te geven, maar wel door juist hem te vragen of we in de ambtelijke praktijk nog wel in staat zijn met de vragen rond de Bijbel verantwoord om te gaan. Men zou het conferentiethema zelfs kunnen lezen als een vraag aan dr. Loonstra naar aanleiding van zijn boek: "Als het allemaal is zoals u schrijft, is een eenvoudige ambtsdrager dan nog wel in staat om in de ambtelijke praktijk op een verantwoorde wijze de Bijbel te hanteren?"

Voor mij waren deze gedachten mede aanleiding om deze conferentie, die voor ouderlingen en diakenen bedoeld is, te bezoeken. Het gaat hier om uiterst belangrijke zaken. Als we niet meer weten hoe we de Schrift moeten lezen, waarvan zijn we dan nog zeker? Als we het over de Schrift niet meer eens zijn, waarover dan nog wel?

Dat het op de conferentie feitelijk over de inhoud van zijn boek ging, werd bevestigd door wat we te horen kregen in zijn inleiding. Wie het boek gelezen had hoorde niets nieuws; dezelfde visie op de Schrift, dezelfde voorbeelden. Maar voor wie erop had gehoopt, geen enkele correctie op het eerder ingenomen standpunt.

Ik tracht in het kort zijn verhaal weer te geven. Volgens dr. Loonstra heeft de Schrift een menselijke kant en daarom heeft ze een tijdgebonden deel naast een blijvend deel. Daaruit komen vele vragen voort. Wat hoort bij het een en wat bij het ander? Vereist is een goede geestelijke instelling om met de vragen om te gaan. Geen vrees ervoor maar er moet in de kerken ruimte zijn om de dingen met elkaar te bespreken. Liefde moet er zijn tot het Woord van God en de bereidheid om tot het uiterste met elkaar te spreken. Hoe moeten we met de vragen omgaan? We moeten ons afhankelijk weten van de Heilige Geest als de eerste Auteur. Christus is de inhoud der Schriften. Anders is de belijdenis leeg dat de Schrift het Woord van God is. Maar onze westerse omgang met de dingen is anders dan in de Bijbel. Onze omgang is meer analyserend, ons waarheidsbegrip is anders. Het ver-

schil is duidelijk te maken met het verschil tussen een schilderij en een foto. Op een schilderij worden dingen weggelaten, toegevoegd en op een bepaalde wijze weergegeven. Terwille van de boodschap. Fotografie bestond vroeger niet, en dat niet alleen in technische zin. Wordt alles dan onzeker? Uitgangspunt is: het is Gods Woord. Het gaat om de boodschap. Die is betrouwbaar. De heilsfeiten blijven feiten. De wetenschap heeft haar grenzen maar kan wel hulpdiensten verrichten. Bij de Schrift als norm voor het leven moeten we nagaan wat de bijbelse voorschriften wilden doorbreken en hoe ze ons leven wilden verheffen. Ze kunnen niet zomaar in onze tijd worden toegepast. Was Paulus Schriftberoep bij de plaats van de vrouw alleen daar geldig of algemeen? Besslissend was voor hem de vraag: wordt de doorwerking van het evangelie gediend of belemmerd. De onfeilbaarheid van de Schrift betekent niet een absolute, letterlijke juistheid, maar onfeilbaar is wat God te zeggen heeft. Dit moet in een eerbiedige luisterhouding worden ontdekt.

Na de inleiding van dr. Loonstra konden er vragen worden gesteld. Daar werd meer dan een uur gebruik van gemaakt. De meeste vragen en opmerkingen waren nogal kritisch van toon. Zo zelfs dat later zowel de voorzitter als de inleider aangaven dat ze er van waren geschrokken. Er waren broeders die zeiden dat ze nu meer vragen hadden dan eerst. Sommigen spraken hun verontrusting uit over wat er naar voren gebracht was. Anderen zeiden dat we meer met de geestelijke vragen bezig moesten zijn. Sommigen zeiden de genoemde vragen bij de jeugd niet te zijn tegengekomen. Wat de jeugd nodig heeft is een authentiek getuigenis. Er was een broeder die zich terugwaande in de gereformeerde kerk en daarover zijn droefheid uitsprak. Al met al heeft dit deel van de dag mij nog enigszins bemoedigd. Blijkbaar zijn de kerken er nog niet aan toe om alles maar voor zoete koek te slikken.

De voorzitter, br. Koole, vond het aan het eind van de morgen nodig de vergadering vermanend toe te spreken omdat sommigen hadden gezegd dat ze de vragen nog niet waren tegengekomen. Volgens de voorzitter ontbreekt er dan iets aan ons getuigenis, want de vragen leven overal en je komt ze overal tegen. We hebben volgens de voorzitter niet door hoe ver de twijfel al ingevreten is ook in onze kerken. Merkwaardig hoe verschillend

men de dingen kan taxeren. Volgens mij bleek juist uit de vele kritische vragen dat velen heel goed door hebben hoever de twijfel al ingevreten is in onze kerken.

In de middagvergadering werden de gestelde vragen voorgelegd aan het forum. Maar dan zo dat de voorzitter bepaalde bij wie de vraag werd neergelegd. Dan weer eens werd de bal toegespeeld aan de inleider, dan weer aan een ander lid van het forum. Of de vraagstellers daar altijd gelukkig mee zijn geweest betwijfel ik. Op deze wijze behoeften vragen die eigenlijk bedoeld waren voor de inleider niet door hem beantwoord te worden. Ook werd tijd verknoeid aan vragen die het thema niet raakten. Mede daardoor moesten vele vragen, waaronder ook heel belangrijke, blijven liggen. Ik zou ook wel eens willen weten hoe de forumleden deze gang van zaken hebben ervaren.

Door enkele forumleden werd er op sommige vragen wel een duidelijk antwoord gegeven. Zo werd erop gewezen dat de "oplossing" die dr. Loonstra aandraagt ten aanzien van de hemelvaart van Christus ons niets verder brengt en dat het daarom veel beter is om ons eenvoudig te houden aan wat onze belijdenis zegt. Ook werd gezegd dat het feit dat de Bijbel door mensen is geschreven niet betekent dat er fouten in staan. God die niet liegen kan heeft er immers voor gezorgd dat de woorden die Hij in de Bijbel wilde hebben er ook werkelijk kwamen te staan. Verder bleef het antwoord op verschillende vragen helaas onduidelijk. Teleurstellend. Zo zitten meerdere bezoekers waarschijnlijk nog steeds met de vraag, waar de slang in Genesis 3 nu eigenlijk vandaan komt: uit het paradijs of alleen uit de mythologie van Israëls buurvölker. Wel was het antwoord op de vraag van het thema duidelijk: de ambtsdragers zijn vandaag niet voldoende toegerust om met de vragen rond de Bijbel in de ambtelijke praktijk verantwoord om te gaan. Je zou geen ambtsdrager meer durven worden. Met veel vragen en onzekerheden moeten we naar het schijnt al zoekend als kerken verder gaan. We moeten de vragen leren stellen. Aan de antwoorden komen we vandaag nauwelijks meer toe. Voorzover ze gegeven worden roepen ze nog meer vragen op. Zijn het dan wel de goede antwoorden? Waar blijft op deze wijze de zekerheid van de kerk? De suggestie werd gedaan bandopnamen van deze conferentie aan de gemeenten ter

beschikking te stellen. Dat lijkt me geen goede zaak. Als de ambtsdragers al met een hoop vragen werden opgezadeld, moet dan ook nog de jeugd en de gemeente ermee worden belast? Wie de verwarring in de kerken wil vergroten, moet het vooral doen. Petrus schreef: "Wij hebben het profetische woord, dat zeer vast is". Maar

dat is niet "van eigen uitlegging". En Johannes kon nog schrijven: "En gij weet alle dingen". Toegeruste ambtsdragers en gemeenteleden, door het Woord en de Geest van God. De Heere kan er ook vandaag nog voor zorgen. Ons gebed zij, dat Hij er nog velen in onze kerken zal geven.

Ds. J.W. Schoonderwoerd

Een eerste reactie op een impressie

Ds. Schoonderwoerd geeft in dit nummer een impressie van de ambtsdragersconferentie, die op zaterdag 23 mei in Amersfoort werd gehouden. Van deze impressie kreeg ik kennis voorafgaande aan de verschijning ervan in druk. Omdat hij een paar concrete vragen stelt, die hij weliswaar niet direct aan een bepaald persoon adresseert, maar die ik toch wel aanvoel als o.a. ook aan mij gericht, geef ik terstond een eerste reactie. Mogelijk dat ik later wat nader op een aantal zaken inga. De zaak is er belangrijk genoeg voor.

Sprekend over de wijze waarop de gehouden conferentie op mij is overgekomen en welke gevoelens ik er bij overgehouden heb na er achteraf ook nog eens over nagedacht te hebben, kan ik mijn gevoelens in drie woorden weergeven: het was onthullend, ontmoedigend en onbevredigend.

Onthullend

Voor degenen die het boek van Dr. Loonstra hadden gelezen was er inderdaad niet zo veel nieuws te horen in de lezing van die dag. De inleider is grotendeels gebleven bij wat hij al eerder in "De geloofwaardigheid van de Bijbel" had gepubliceerd. Dat onthulde dat hij van de kritiek, die van verschillende kanten na de verschijning van zijn boek te horen en te lezen gekregen heeft, weinig overgenomen heeft. Hij is door die kritiek kennelijk niet overtuigd geraakt van zijn ongelijk op diverse punten. Hij is er ook nog gans en al niet van overtuigd, dat hij het gereformeerde spoor ten aanzien van het Schriftgezag verlaten heeft. Maar niet iedere bezoeker van de conferentie zal het boek van Loonstra hebben gelezen. Nu hebben ook zij die het boek niet kennen, met hun eigen oren kunnen horen hoe hij over het Schriftgezag en zaken die daarmee samenhangen, denkt. Dat was voor meer dan een van de aanwezigen onthullend, om niet te zeggen onthutsend, zoals bleek uit verschil-

lende vragen die gesteld werden. Vaak heel indringende vragen die spraken van grote zorg. Loonstra staat echter kennelijk voor zijn opvattingen en hij geeft niet de indruk dat de kritiek op en de zorg omtrent zijn opvattingen hem tot de vraag brengen waar hij nu eigenlijk mee bezig is. Dat vind ik ook onthullend.

Ontmoedigend

Ja, ik heb het als ontmoedigend ervaren dat alles wat er in de tijd na het verschijnen van Loonstra's boek gezegd en geschreven is, de schrijver niet merkbaar tot andere gedachten heeft gebracht. Ontmoedigend vind ik dat, omdat Loonstra intussen wel te weten is gekomen, dat velen binnen en buiten onze kerken zijn opvattingen een afwijking vinden van de gereformeerde schriftbeschouwing zoals die onder ons altijd is aangehangen. Ontmoedigend vind ik dat ook, omdat Loonstra nog altijd niet tot de ontdekking gekomen is, dat hij zijn meningen beter voor zich kan houden in plaats van ons kerkelijk leven - dat immers toch al vele spanningen kent - er nog verder mee te belasten en erdoor te verontrusten. Wat ik daarnaast ook erg ontmoedigend vond was dat er bij de vragenstellers kennelijk toch ook verschillenden waren, die de opvattingen van Loonstra delen en blij waren dat deze dingen nu eens ronduit gezegd werden. Een enkele keer vroeg ik me werkelijk af hoe een vraagsteller met een goed geweten bij zijn ambtsaanvaarding zijn handtekening heeft kunnen plaatsen onder het ondertekeningsformulier en hoe hij met een eerlijk hart ambtsdrager in onze kerken kan zijn. Ontmoedigend is dat, omdat uit dergelijke geluiden blijkt dat de nieuwere hermeneutiek in onze kerken voet aan de grond gekregen heeft. Waartoe dat leiden moet kunnen we in de ontwikkelingen in andere kerken in ons land zien. Geen wonder dat een van de vragenstellers, zelf afkomstig uit de Geref. Kerken, zei dat hij zich weer

terug waande in de kerken die hij indertijd verlaten had.

Onbevredigend

En verder vond ik de gang van zaken op de conferentie onbevredigend. Ds. Schoonderwoerd signaleert dat terecht. Ik deel zijn mening, zeker na nog eens over de gang van zaken nagedacht te hebben. Onbevredigend vond ik het dat zoveel indringende vragen door de voorzitter in de bespreking niet meer aan de orde zijn gesteld. Ik begrijpt best, dat er bij zo'n grote hoeveelheid vragen, geselecteerd moest worden en dat niet alles meer besproken kan worden. Maar jammer genoeg is er wel gelegenheid gegeven om op diverse onbelangrijke bijzaken in te gaan, terwijl vele hoofdzaken zijn blijven liggen, ook al is er meer dan eens op aangedrongen tot de kern van de zaak te komen. Onbevredigend vond ik het ook, dat de forumleider bij het toedelen van de vragen de inleider knap uit de wind heeft gehouden, terwijl anderen uit het forum verschillende vragen kregen toegespeeld. Dat wekte de schijn alsof de inleider in bescherming moest worden genomen. Onbevredigend vond ik het ook, dat de suggestie gewekt werd - en weersproken moest worden - dat het stellen van de vragen onrust in de kerken veroorzaakt en dat dit bewijst dat er een zekere vrees is om de vragen onder ogen te zien en dat die vrees mensen al snel in de armen van het zogenaamde Biblicisme drijft. Maar niet de vragen veroorzaken onrust. Die onrust ontstaat door de antwoorden die Loonstra geeft; antwoorden die afwijken van de antwoorden die altijd door een kerk van gereformeerde confessie gegeven zijn. Ook was het onbevredigend, dat de inleider zich verschool achter met name de opvattingen van Prof. Oosterhoff en de suggestie wekte dat hij helemaal in diens lijn was. Nu is er op de opvattingen van Prof. Oosterhoff ook wel wat aan te merken, zoals in het verleden ook wel gebeurd is, maar wat Loonstra naar voren brengt is toch nog wel van een ander gehalte. Bovendien veroorzaakte dat wegschuilen achter Oosterhoff het onbevredigende gevoel, dat de discussie verlamd werd. Overwegingen van piëteit tegenover een overleden hoogleraar uit onze kerken laten immers niet toe nog eens in den brede op diens opvattingen in te gaan. Wat ik vooral ook onbevredigend vond was dat de indruk gewekt is alsof het met de opvattingen van Loonstra wel meevalt. Maar dat is

inderdaad niet meer dan schijn. Ik las nog eens na wat ik bij de verschijning van Loonstra's boek in dit blad schreef, namelijk dat we in onze kerken niet gewend zijn om erg confronterend met elkaar bezig te zijn, althans niet in het publiek. Zo is in Amersfoort op 23 mei eigenlijk ook nog de insteek geweest. De vraag waar ik na de conferentie mee ben blijven zitten is of we in die houding nog wel kunnen volharden. Terwille van de vrede onderling - en dat is ongetwijfeld een goede zaak - en terwille van het bewaren van althans een uiterlijke eenheid zijn we vaak erg tolerant. Maar als naar argumenten niet geluisterd wordt of als deze niet eens meer aan het woord kunnen komen, is wellicht toch het moment aangebroken dat een keer gezegd zal moeten worden: Hier ligt een grens, broeder, en die grens hebt u gepasseerd!

Nu ik deze eerste reactie op de impressie van Ds. Schoonderwoerd geschreven heb, heb ik des te meer het gevoel, dat de zaak verdere bespreking vraagt. Om op die manier dingen, die in Amersfoort gezegd hadden moeten worden, alsnog te zeggen en vragen die daar aan de orde kwamen, alsnog te beantwoorden zonder dat een conferentievoorzitter daar eerst gelegenheid voor moet geven. Daarom ben ik ook blij met de impressie van Ds. Schoonderwoerd.

Den Butter

Snelst groeiend Christelijk gezins- blad

GezinsGids bestaat 1 juni officieel 50 jaar

Utrecht - Op 1 juni aanstaande bestaat de GezinsGids 50 jaar. In 1948 gestart als jongerenblad 'De Kleine Gids' is de GezinsGids uitgegroeid tot een graag gelezen tijdschrift voor het hele gezin.

'Een gevoel van dankbaarheid is hetgeen op dit moment overheerst', vertelt de heer C.A. Otte, directeur van uitgeverij De Banier. 'Het feit dat wij al zoveel jaren een aansprekend tijdschrift mogen maken, dat nog steeds past binnen een bepaalde lezersgroep is echter niet verwonderlijk. Hoewel de GezinsGids in de loop der jaren een ander gezicht heeft gekregen, is de inhoudelijke kwaliteit steeds op een hoog peil gebleven'. 'Overigens', stelt

de heer Otte, 'ben ik erg verheugd met het succes van de lopende actie voor de Lisu's (een bergvolk in China), die wij in de GezinsGids voeren. Het succes van de actie onderstreept nog eens de nauwe band die de lezers met hun eigen blad hebben'.

Feestelijke verjaardag

Het 50-jarig bestaan van de GezinsGids wordt samen met de lezers uitgebreid gevierd. Bijvoorbeeld in de vorm van goedkope jubileumreizen, jubileumbonnen, extraatjes in de vorm van ansichtkaarten, et cetera. Deze viering zal nog tot het einde van dit jaar doorgaan.

Het officiële 50-jarig bestaan zal extra aandacht krijgen in het eerstkomende nummer van de GezinsGids. Bladmaker K.O. Verkerk: 'Bij het komende nummer zullen wij uitgebreid stilstaan bij het gezin in al haar facetten. Dit doen wij door het uitgeven van een extra bijlage van 32 pagina's met artikelen van prof. dr. Velema, mevr. Van Dijke-Reijhoudt, ds. Silfhout en anderen. Onderwerpen zijn bijvoorbeeld 'Kinderloosheid; Het gezin bij het ouder worden; Het grote gezin. Voor dit laatste onderwerp hebben wij ds. Heemskerk geïnterviewd'. 'Wij hebben', zegt de heer Verkerk, 'bewust gekozen voor een dergelijke bijlage. Wij willen hiermee benadrukken dat wij een tijdschrift maken voor gezinnen van allerlei leeftijden en verschillende achtergronden'.

Ledenwerfcampagne

Met de start van de viering van de verjaardag is de GezinsGids een uitgebreide abonneewervingscampagne gestart. Verkerk: 'Nu we nog niet eens halverwege de campagne zijn, hebben wij toch al meer dan 50% van het beoogde aantal van 3.000 nieuwe abonnees gehaald. Het is gebleken dat de nieuwe vormgeving van de GezinsGids erg goed aanslaat bij onze bestaande lezers alsook bij nieuwe lezers. Wij hopen dat lopende de actieperiode meer mensen de stap nemen om kennis te maken met de jubilerende GezinsGids'.

In het verdere van dit jaar zal de GezinsGids doorgaan met haar ledenwerfcampagne. Voor de trouwe bestaande abonnees zullen er bovendien nog meer activiteiten op het programma staan. 't Is toch de moeite waard!', besluiten Otte en Verkerk dankbaar.

Boekbesprekingen

Drs. J.H. Schrijver, **Korte Geloofsleer** deel III, 118 blz., f 23,90, Uitgave Kok Voorhoeve.

Dit is het derde en laatste deel uit de serie 'Korte Geloofsleer'. Het bestaat uit drie hoofdstukken: 1. De pneumatologie. 2. Het geloof. 3. De eschatologie. Wat de eschatologie betreft kiest de auteur positie tegen hen die het duizendjarig rijk opvatten als een afgebakende periode in de geschiedenis waarin Jezus Christus feitelijk op aarde aanwezig is en op glorieuze wijze de wereld regeert en wijst hij ook de gedachte af van de opname van de gemeente (blz. 107). Jammer dat niet wordt vermeld wat doorgaans onder het duizendjarig rijk wordt verstaan. Niettemin ligt er een waardevol boek voor ons wat naast andere boeken gebruikt kan worden tot kennisname van de onderwerpen die behandeld worden.

Ds. C. Sonneveld, **Gods weg met Israël**, Zestien bijbelstudies over Romeinen 9-11, 179 blz., f 29,50, uitgave den Hertog - Houten.

De auteur heeft een vijftal preken over Romeinen 9-11 gehouden zowel in Krimpen aan den IJssel als in Veenendaal. Zaken die in de preken slechts werden aangestipt zijn verder uitgewerkt in het nu verschenen boek. Zodoende is een boek van zestien hoofdstukken ontstaan die het midden houden tussen bijbelstudies en meditaties. Aan elk hoofdstuk zijn tien gespreksvragen toegevoegd. Dit bevordert het nadenken over de aangeboden stof en vergemakkelijkt het spreken met elkaar over de stof. Zodoende is het boek geschikt om gebruikt te worden in verenigingsverband. Juist nu de staat Israël dezer dagen 50 jaar mag bestaan zou het een goede zaak zijn van de inhoud van dit keurig uitgevoerde boek kennis te nemen. We onderstrepen de woorden die de auteur in het voorwoord heeft geschreven: "God geve dat het onderzoek van Romeinen 9-11 mag leiden tot het gebed voor 'de beminden om der vaders wil' tot de verkondiging van het Evangelie onder hen." De auteur bespreekt op de blz. 143-149 Romeinen 11:26a "En alzo zal geheel Israël zalig worden." In grote hoofdlijnen zijn er drie verklaringen. De eerste is dat onder Israël het 'geestelijke' Israël wordt verstaan, dat wil zeggen: de kerk, de gemeente uit Jood en hei-

den (zo bijv. Calvijn). Dan betekent Israël niet letterlijk Israël. Deze opvatting wijst Ds. Sonneveld af (blz. 144). De tweede opvatting is dat men Israël ziet als het ware Israël, de eeuwen door. Dan zijn het de ware gelovigen, al de uitverkoren Joden die de eeuwen door zijn toegebracht en nog toegebracht zullen worden (zo bijv. H. Bavinck). De auteur stelt dat deze opvatting sterkere papieren heeft dan de eerste opvatting. Maar ook tegen deze opvatting zijn zaken in te brengen. De derde opvatting is dat onder Israël het werkelijke Israël verstaan moet worden, dat wil zeggen: het Joodse volk als natie, het volk in zijn totaliteit (zo bijv. de kanttekening op de Statenvertaling). Hier sluit de schrijver zich bij aan. De auteur stelt dat het woordje "alzo" soms de betekenis van "alsdan" heeft. De schrijver ziet tussen "het overblijfsel" en "geheel Israël" een tegenstelling. Hij haalt dienaangaande op blz. 148 de kanttekening aan: "D.i. niet enige weinigen, maar een zeer grote menigte en gelijk als de ganse Joodse natie." De auteur schrijft: "Dat wil overigens niet zeggen dat alle Joden bekeerd zullen worden die dan leven. Maar wel dat het er zeer velen zullen zijn en dat Israël als volk zal worden tot een christelijke natie." We lezen op blz. 149: "Dan zullen het er velen zijn, zovelen dat hij over Israël mag spreken alsof heel het volk zal zalig worden (Rom. 11:26). Het zal een wonderlijke tijd zijn voor Israël en voor de kerk, ja, voor de gehele wereld. Want dat Israël weer aan de beurt zal komen, betekent niet dat er dan geen heidenen meer bekeerd kunnen worden." "Zo mag Paulus spreken over de toekomst van Israël vanuit een heerlijke verwachting: *En alzo zal geheel Israël zalig worden*. Hoe dit alles zal gebeuren, is ons niet bekend. Het gaat immers om een *verborgenheid*, een openbaring van Godswege. En als God een verborgenheid openbaart, dan is daarmee niet ieder raadsel opgelost. Zo'n verborgenheid kan nog wel geheimen bevatten die pas bij de vervulling in het licht worden gesteld. De Bijbel is geen puzzelboek, geen blauwdruk voor de toekomst. Biddend wil zij onderzocht worden en biddend zal gelet moeten worden op de tekenen des tijds. Wat Paulus zegt in Romeinen 11:25-26a zal pas echt duidelijk worden wanneer de tijd daarvoor is aangebroken. Maar dan zal blijken dat de Heere Zijn Woord waarmaakt, boven bidden en denken! Het is daarom goed

niet te gaan rekenen. Een mens kan zich zo gauw vergissen. Het is ook goed om niet moedeloos te worden. Laten we ons maar houden aan het Woord des Heeren. Al lijkt het nog zo onmogelijk, dat Woord houdt stand in eeuwigheid!" Overigens kiest Ds. Sonneveld duidelijk positie tegenover het Chilasme: blz. 148 "Het is duidelijk dat Paulus dit niet bedoeld heeft. Het is ook een feit dat de genoemde oudvaders zich hiervan krachtig distantiëerden. Nochtans zagen zij met een groot verlangen uit naar het geestelijk herstel van Israël!" Wie zich verder wil verdiepen in de aangeboden stof vindt achterin een literatuurlijst waaronder ook wordt vermeld het boek van Ds. P. den Butter getiteld "Volk tussen eeuwigheid en eenzaamheid", Lisse 1979.

Dr. G.A. Wumkes, Het Friese Reveil in portretten, Uitgeverij de Groot Goudriaan - Kampen, 224 blz., f 39,90.

De auteur die leefde van 1869-1954 heeft zich ingezet voor de Friese taal. Hij heeft de Bijbel in het Fries vertaald en preekte ook in het Fries. Het boek is uit het Fries vertaald door A.P. Bijl, met medewerking van Ds. A.D. Wumkes, zoon van de auteur. In 1904 promoveerde de auteur op een dissertatie getiteld: "De Gereformeerde Kerk in de Ommelanden tussen Eems en Lauwers (1595-1796). Een jaar later verscheen een volksuitgave van deze dissertatie. In Sneek kwam het nu voor ons liggende boek tot stand, waarvan nu de tweede druk is uitgekomen (1e druk 1994). Het Reveil in Friesland wordt getekend in korte biografieën. Een verschil tussen het Friese en het Hollandse Reveil is dat het Friese Reveil een volksbeweging was en het Hollandse Reveil meer een zaak van de aristocraten. Het Friese Reveil heeft invloed gehad op kerk, school en maatschappij. Een portret uit het oorspronkelijke boek is niet opgenomen: de schets over Gaert de Boer, omdat die naar het oordeel van Ds. A.D. Wumkes daarvoor niet in aanmerking kwam. Enkele schetsen willen wij u noemen. We denken aan de predikanten J.J. Knap en J.W. Felix. Ook de vertaler van de preken van J.C. Philpot, de evangelist Japik Nieuwland komt in dit boek voor. Een register van persoonsnamen achterin vergemakkelijkt het gebruik van het boek. Kortom een waardevol boek. Het geeft een goed inzicht in het godsdienstige leven van de 19e eeuw in Friesland.

Drs. J.J. Grandia, **Levensleiding**, 128 blz., f 24,90, Uitgeverij de Groot Goudriaan - Kampen. In dit lezenswaardige boek ziet de auteur verschillende vragen onder ogen zoals: Als de Heere ons leven leidt, waaraan kunnen wij dat weten? Waaruit valt op te merken wat 'Gods bedoeling is in ons leven? Het vragen om een teken en het krijgen van teksten wordt aan de orde gesteld, waarbij achtereenvolgens geschreven wordt over verkeerde toepassing en goede toepassing hiervan. Ook vragen die kunnen rijzen rondom het lijden komen aan de orde. Tevens krijgt aandacht wat we mogen afleiden uit bijzondere gebeurtenissen. Ds. Moerkerken schrijft in zijn "Woord vooraf" dat de schrijver vanuit Gods Woord tracht de weg te wijzen in de moeilijke vragen rond de wil en de leiding van God in het leven van een menskind.

Dr. D. Martyn Lloyd-Jones, Het evangelie volgens het Oude Testament, 267 blz., f 34,95, Uitgeverij J.J. Groen en Zoon, Heerenveen.

Het boek bevat een inleiding van Dr. Ian A. Murray die de achtergronden van de preken uiteenzet en de visie van Lloyd-Jones op het Oude Testament in relatie tot de krachtige oproep tot bekering en geloof belicht. Het boek zelf bevat 21 predikaties, een selectie van de preken van de auteur vanuit het Oude Testament, waarin de oproep tot bekering en geloof doorklinkt. Van de nu gepubliceerde preken zijn er 15 door de auteur met de hand uitgeschreven en 6 zijn via steno opgenomen en uitgewerkt. In de preken richt Lloyd-Jones zich met name tot hen die ongelovig zijn, twijfelen of die bewust aan de zonde vasthouden. Zo heeft dit boek van Lloyd-Jones een ander karakter dan zijn andere geschriften, waarin hij zich vooral richt op hen die geloven mogen. Lloyd-Jones achtte het preken uit het Oude Testament van wezenlijk belang in het evangelisatiewerk. Hij ijverde ervoor dat er iedere week een evangelisatiedienst werd gehouden. Er zijn best wat vraagtekens te plaatsen bij de inhoud van de preken en wat andere accenten zijn zeker niet onmogelijk. Een vraag die bij mij opkwam was: Komt het werk van de Heilige Geest niet wat weinig aan de orde? Toch is er veel wat gewaardeerd mag worden in deze preken. Liefhebbers van de geschriften van Lloyd-Jones zullen het boek zeker ter hand nemen. Tenslotte geven wij

een citaat uit een preek over de melaatsheid van Naäman, blz. 135: "Let ook op het verfoeilijke en walgelijke karakter van de zonde. Melaatsheid! Iets vreselijks, iets weerzinwekkends, iets afschuwelijks. En dat was het waaraan deze man leed. De zonde is verfoeilijk, de zonde is walgelijk - zie haar zoals ze werkelijk is. Lees de krant niet zonder erbij na te denken, denk na over de dingen waarover geschreven wordt - oneerlijkheid, bedrog, hypocrisie, doortraptheid, heilzaamheid - al die dingen waartoe de zonde zich verlaagt. Is er iets wat net zo walgelijk, weerzinwekkend en verfoeilijk is als de zonde? We spreken allemaal over onze hedendaagse problemen, en daarover hebben we verdriet, maar de vraag is, wat is de oorzaak ervan? En dit is het antwoord: het is deze melaatsheid van de zonde.

Voorts is de zonde, zoals melaatsheid, iets wat geen rekening met de persoon houdt. Naäman was een groot man voor het aangezicht van zijn heer, een bijzonder heldhaftig man, een zeer voorspoedig man, doch hij was melaats. Het doet er niet toe wie we zijn, noch wat we zijn, de zonde is het universele probleem. Lees de biografieën van koningen en koninginnen, van leiders en eerste ministers, lees het verslag van mensen op hun best in elke stand van het leven, u zult de zonde altijd tegenkomen. We zijn er allemaal aan onderworpen en we ondervinden wat ze is. Dat brengt ons allemaal onder een gemeenschappelijke noemer. Wat de zonde betreft is er geen succes of mislukking, we zijn allemaal mislukkelingen, we hebben allemaal deze vreselijke melaatsheid van de ziel."

Ds. J. van Amstel, **Kun je zeker zijn van je behoud?**, Uitgeverij J.J. Groen en Zoon, Heerenveen, 152 blz., f 24,95. De inhoud van dit boek is verschenen in "De Wekker" in 1996. Een goede zaak dat deze artikelen nu gebundeld voor ons liggen. Er wordt ondermeer geschreven over de bewaring van Gods kinderen door de Heere, over de gevolgen van het in zonden vallen, over het feit dat zekerheid er niet altijd is, over wat kenmerkend is voor Gods kinderen en over bevinde-lijk leven. In een aansprekende stijl weet de auteur op de hem eigen wijze in dit boek veel te verwoorden. Moge de wetenschap leven in het hart van Gods kinderen dat de Heere Zijn werk voor hen voleindigen zal.

Bij Uitgeverij den Hertog - Houten verscheen **deel 4** uit de serie **Predikanten en Oefenaars**, Biografisch Woordenboek van de Kleine Kerk-geschiedenis, 251 blz., f 47,95.

Het is de bedoeling dat er nog een deel in deze serie zal verschijnen. In het voorwoord van de redactie staat dat iedere auteur zelf verantwoordelijk is voor datgene wat hij aan het papier heeft toevertrouwd. Ook onder ons bekende predikanten en oefenaars zijn terug te vinden in dit boek waaronder ds. P. van der Bijl, ds. A. Bijkerk, die lange tijd in Sliedrecht heeft mogen dienen (tot 1986), Jacobus Cornelis Hooykaas (1913-1974) die in 1959 een school te Sliedrecht vestigde met de naam "Academia Theologiae Reformatae", ds. M. van de Ketterij, ds. H. van Kooten, die ook in Werkendam heeft gestaan, oefenaar Luitjes die te Klundert heeft mogen arbeiden, ds. C. van den Oever, Gerrit Struijk (geboren

te Sliedrecht) en ds. Chr. van de Woestijne (1911-1988). Niet alles wat vermeld is, had onzes inziens vermeld behoeven te worden. De drang volledig te zijn in de beschrijving van predikanten en oefenaars kan onbedoeld eraan bijdragen dat er een smet wordt geworpen op hun dienstwerk. Zo lezen we op blz. 27 over het werk van wijlen ds. P. van der Bijl dat er aan zijn dienstwerk in de gereformeerde gemeente van Drachten na een conflict in de kerkenraad op 7 november 1987 een abrupt einde kwam en over ds. Chr. van de Woestijne lezen wij van moeilijkheden als gevolg van de wijze waarop hij het pastorale werk deed. Overigens heeft dit boek veel waardevolle informatie over de zogenaamde kleine kerkgeschiedenis. Zij die hierin geïnteresseerd zijn doen er goed aan ook dit deel uit de serie aan te schaffen.

W. van der Zwaag, **César Malan, Prediker van het Frans-Zwitsers Reveil**, Uitgeverij De Banier - Utrecht, 399 blz., f 59,50.

César Malan leefde van 1787-1864. Hij is een voorouder van ds. F. Malan. In het keurig uitgegeven boek wordt de betekenis van César Malan getekend door het Frans-Zwitserse Reveil. In 1810 werd hij als predikant bevestigd in Genève. Naar eigen zeggen verkeerde hij toen "in de diepste onwetendheid aangaande de waarheid zoals die in Jezus Christus is" (blz. 57). In de jaren 1816 en 1817 heeft de Heere gewerkt en doorgewerkt in zijn leven (blz. 57-60). Zwarte zielestrijd zoals bij Luther heeft hij niet gehad (blz. 59), wel heeft hij op kerkelijk gebied veel strijd en verwikkelingen meegemaakt. Over zijn afzetting, het stichten van een kapel in de tuin van zijn eigen woning, de eigenlijke stichting der Vrije Kerk bericht ons het boek uitvoerig. Er wordt ons ook het een en ander meegedeeld uit het gezinsleven van Malan. Leed is hem niet bespaard gebleven in zijn gezin. We lezen over het sterven van een zoon van 16 jaar. Deze jongen sprak het uit op zijn sterfbed: "Ik benijd het lot van mijn broeders en zusters niet, dat verzeker ik u! Zij zijn nog midden in de wereld, met haar verzoeken en haar ijdelheid en ik wordt er uit getrokken door de kracht van mijn Zaligmaker! O, hoeveel gelukkiger ben ik dan zij allen!" (blz. 271-272). Het zou te ver voeren alles wat in dit boek is bijeenvergaderd in een recensie te behandelen. We willen het door-

NEDERLANDSCHE STICHTING VERPLEEGKUNDIGE VOOR ISRAËL
1948 1998

Dit jaar bestaat de staat Israël 50 jaar

Al meer dan 20 jaar helpt V.V.I. Israël bij te kort aan verpleegkundigen in ziekenhuizen en zorgcentra.

Dit hebben wij alleen kunnen doen door uw financiële bijdrage in vorm van giften. Als bestuur zijn wij u door deze achterliggende jaren veel dank verschuldigd.

Het is nog steeds dringend nodig om dit kleine volk te blijven helpen, daar er momenteel weer vele aanvragen liggen om medische hulp. Wij hopen dit jaar weer verschillende verpleegkundigen naar Israël te kunnen zenden, dit is alleen mogelijk door uw financiële steun.

Steun daarom ons werk alstublieft, wanneer dit in uw vermogen ligt.

Giften worden gaarne ingewacht op giro 3885840 t.n.v. Penningm. V.V.I., Postbus 903, 3100 SX Schiedam.

*Verwerp ons niet in hoger jaren,
Laat bij de ouderdom,
die w'in Uw gunst beklommen,
Uw voorzorg over ons niet varen.*

Ps. 71:6a

1948 10 juni 1998

*Zo de Heere wil en zij leven
hopen*

A. Beukers

en

G.J. Beukers-de Lange

*op deze dag te gedenken
dat zij 50 jaar in het huwelijk
zijn verbonden.*

Mei 1998

Toussaintplein 20
2406 XL Alphen aan den Rijn

*Als u ons wilt feliciteren is daarvoor de
gelegenheid op D.V. zaterdag 13 juni
van 16.00 - 17.30 uur in Hotel Toor,
Stationsplein 2, Alphen aan den Rijn*

*Uw komst is voor ons al een cadeau,
maar als u toch iets wilt schenken
zoudt u aan een kunnen denken.*

wrochte werk van de auteur van harte
aanbevelen.

**Ds. L. Kievit, Simson, Leven ver-
scheurd tussen hartstocht en gods-
vrucht**, Uitgeverij J.J. Groen en Zoon,
Heerenveen, 70 blz., f 19,95.

Ds. L. Kievit (1918-1990) was her-
vormd predikant te Schoonrewoerd,
Putten, Woerden, Leiden en Gouda.
Ds. L. Kievit hield een aantal preken
over Simson die door de heer
Meerding zijn bewerkt tot een medita-
tief boekje. Naast andere geschriften
over Simson kan dit boekje gebruikt
worden om zich te verdiepen in het
leven van deze richter, wiens leven vol
van tegenstrijdigheden was. Door de
wijze van indeling is dit boekje ook te
gebruiken als dagboekje.

**Dr. Laurens W. Bilkes, Theological
Ethics and Holy Scripture: the use
of Scripture in the works of James**

BKG

Hebt u kraam- of gezinshulp nodig.
bel ons dan:

0318 - 52 77 99

Voor hulpverlening dag en nacht
bereikbaar

Voor inlichtingen niet bellen tussen 16.00 en
19.00 uur. Laat u wel tijdig inschrijven!

**M. Gustafson, R. Paul Ramsey, and
Allen D. Verhey**, Uitgeverij J.J. Groen
en Zoon, Heerenveen, 274 blz.,
f 49,95. Proefschrift ter verkrijging
van de graad van doctor in de godge-
leerdheid aan de Theologische Uni-
versiteit van de Christelijke Gerefor-
meerde Kerken in Nederland te Apel-
doorn. Dit proefschrift bevat een on-
derzoek naar de wijze waarop en de
mate waarin de Schrift bepalend is
voor de ethiek in de werken van een
drietal Amerikaanse theologen. Het
boek is geschreven in de Engelse taal.
Wie deze taal niet machtig is kan
terecht bij een samenvatting in het
Nederlands. Wie belang stelt in ethiek
doet er goed aan van de inhoud van dit
proefschrift kennis te nemen.

- Wij verzorgen begravenissen in elke woonplaats op de Veluwe en in Flevoland
- Opbaring zowel thuis als in elk gewenst rouwcentrum
- Ongeacht bij welk begrafenisonderzoek men (eventueel) is aangesloten
- Dag en nacht bereikbaar
- Geen crematies

Begraafenisverzorging Vos

Het Drie 32
3888 KE Uddel
Tel. 0577 - 401689

**Bemiddeling
Kraam- en
Gezinszorg
Meijer (B.K.G.M.)**

Reeds velen maakten gebruik van
de bemiddeling voor Kraam- en/of
Gezinszorg.

Heeft u Kraam- of Gezinszorg
nodig en u bezit geen TV, bel dan
gerust.

**Bemiddeling Kraam-
en Gezinszorg Meijer**

Telefoon 0294-231145, mevr. J. Meijer.

Thuiszorg nodig?

Curadomi biedt de helpende hand vanuit
een christelijke levensovertuiging.
Curadomi specialiseert het personeel in
pijnbestrijding.

Curadomi

Organisatie voor thuiszorg

Zorg met een visie.
Bel tijdens kantooruren (0318) 54 82 65
buiten kantooruren 0900-82 12340 (spoed)

Tanya Zanina

is 9 jaar oud. Haar vader is alcoholist, haar
moeder zwerft over straat.

Tanya woont gelukkig in het christelijk
weeshuis De Goede Herder in het
Oekraïense Makeevka. Daar wordt goed
voor haar gezorgd en krijgt ze een
christelijke opvoeding.

De kosten bedragen f 35,- per maand.

**Kom Over En Help zoekt
sponsors voor kinderen als Tanya.
Bel: 033-2463208.**

Giro 3535181

Stichting Kom Over En Help

Postbus 138 • 3860 AC Nijkerk

